

YAŞLILIK: YENİDEN DOĞUŞA VE EZELİ GENÇLİĞE DOĞRU

Prof. Dr. Bilal SAMBUR

Yaşlılık, insan hayatının en önemli dönemlerinden biri olmasına rağmen, bu dönemin önemi yeterince kavranılmış değildir. Freud, çocukluk dönemine odaklanırken, Erikson, ergenlik ve yetişkinlik döneminin önemi üzerinde durmaktadır. Jung, yaşlılık döneminin yeni bir manevi uyanış ve olgunlaşma için büyük bir fırsat olduğunu ifade eden nadir psikologlardan biridir. Said Nursi, yaşlılık döneminin tamamen olgunlaşma, maneviyat ve aydınlanma olduğunu ortaya koymaktadır. Nursi için yaşlılık, insanın gerçek anlamda ben olduğu, yani ezeli benliğini ve bütünlüğünü gerçekleştirdiği tecrübedir. İhtiyarlar Risalesi, insanlığa, ezeli benliklerini bir bütün olarak nasıl inşa edeceklerini gösteren manevi bir kılavuzdur.

Yaşlılık, bir teselli dönemi değildir. Kayıp giden bir gençlik dönemi tesellisiyle yaşlılık olgusu anlamlandırılmaz. Yaşlılık, ancak bilgelikle keşfedilirse anlamlı ve verimli bir dönem olabilir. İhtiyarlar risalesi, yalılara bir teselli değil, hikmeti hatırlatmaktadır. Yaşlılığın bizzat kendisi hikmet değildir. Hikmet olan şey, yaşlı insanın Kur'an'ı keşfetmesi, tecrübe etmesi ve anlamasıdır. "Kur'an-ı Hakîm'den gelen ilâçla" manevi dünyasını imar eden kişi bedensel çöküşe rağmen genç kalmaktadır, çünkü "zaman ihtiyarladıkça Kur'an gençleşmektedir." Gençliğin kaynağı Kur'an'dır. Kuranı keşfeden, anlayan ve tecrübe eden herkes gençtir.

Hayatın ne olduğu önemlidir. Hayat, kuruya kuruya yaşanan bir şey değildir. Hayat heyecanlı bir maceradır. Nursi, "sergüzeş-i hayatından" söz eder. Hayatı sonu olmayan bir macera olarak yaşamak, yaşlılık dâhil bütün hayat aşamalarını anlamlandırmaktadır. Hayatı keyfli, heyecanlı ve verimli bir maceraya dönüştüren Allah'a kulluk ve imandır.

Yaşlılık, zor bir dönemdir. Yaşlılığı anlamlandırmak, ancak yaşlılarla empati kurabilmekle mümkündür. Nursi yaşlı olarak yaşlılarla empati kurmakta ve yaşlıların anlayacağı dille yaşlılara hitap etmektedir. Nursi şöyle demektedir: "Ey sinn-i kemale gelen muhterem ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Ben de sizin gibi ihtiyarım. İhtiyarlık zamanında arasıra bulduğum ricaları ve o ricalardaki teselli nuruna sizi de teşrik etmek arzusuyla, başımdan geçen bazı hâlâtı yazacağım. Gördüğüm zıya ve rastgeldiğim rica kapıları, elbette benim nâkis ve müşevveş istidadıma göre görülmüş, açılmış. İnşâallah sizlerin safi ve hâlis istidadlarınız, gördüğüm ziyayı parlattırarak; bulduğum ricayı daha ziyade kuvvetleştirecek." Nursi, insanlara yaşlılığı ezeli benliği inşa tecrübesine dönüştüreceklarının hikmetlerini, bizzat kendi manevi yaşantılarından tablolar sunarak anlatmaya çalışmaktadır. Nursi'nin sunduğu tecrübe tabloları, onun ezeli olarak genç olmayı bu dünyada gerçekleştirdiğini göstermektedir. Yaşlılığı anlamının, aydınlatmanın ve kavramanın ancak iman ile mümkün olduğuna, Nursi ısrarla vurgu yapmaktadır. Yaşlılık, ancak iman sayesinde yeniden bir diriliş dönemi olabilir.

İhtiyarlığın farkına sahiden varmak çok sarsıcı bir tecrübedir. Duygu ve hüzn, bu fark edişe eşlik eder. İnsan, yaşlanmasıyla beraber zaman, mekan ve dünyanın da yaşlandiğını hissediyor. İnsanın yaşlanması, dünyanın yaşlanmasıdır. Yaşlılığın farkına varmanın neden olduğu hüzn, keder ve sarsıntıyı ancak Rahman ve Rahim olan Allah'ın merhameti giderebilir. Yaşlılığın en çok ihtiyaç duyduğu şey Allah'ın merhametidir. Nursi'nin ifadesiyle "Evet ey benim gibi ihtiyarlar! Kur'an-ı Hakîm'de yüz yerde "Er-Rahmânirrahîm" sıfatlarıyla kendini bizlere takdim eden ve daima zeminin yüzünde merhamet isteyen zîhayatların imdadına Rahmetini gönderen ve gaybdan her sene baharı hadsiz nimet ve hediyeleriyle doldurup rızka muhtaç bizlere yetiştiren ve zaaf ve acz derecesi nisbetinde Rahmetinin

cilvesini ziyade gösteren bir Hâlık-ı Rahîmimizin Rahmeti, bu ihtiyarlığımızda en büyük bir rica ve en kuvvetli bir ziyadır.” Allah’ın merhametine ulaşmak için yaşlılık döneminin kulluk dönemi olması gerekmektedir. İlahi rahmet, insanın dünya ve ahiretini imar eden en büyük manevi bakım kaynağıdır.

Nursi için gençlik geçmiş, ama ihtiyarlık ise yeni bir başlangıçtır. “Gençlik gecesinin uykusundan, ihtiyarlık sabahıyla uyandığı zaman” kişi, dünyadan koptuğunu ve kabre doğru yürüdüğünü hissetmektedir. Dünyadan kopuş zamanının yaklaştığı bu anda, insan derin bir sarsıntı ve travma geçirmektedir. Dünyadan kopuş travmasını tedavi edecek tek kişi İslam Peygamberi’dir. İslam Peygamberi, alemlere rahmet olarak yaşlıları sevgiyle ve şefkatle kucaklamaktadır. İslam Peygamberi karanlıkta aydınlık, umutsuzlukta umut, inkarda imandır. İslam Peygamberi, hem bu dünyada hem de ahirette tek yoldaştır. Nursi şöyle demektedir: “Evet ey benim gibi ihtiyarlığımı hisseden muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Biz gidiyoruz, aldanmakta faide yok. Gözümüzü kapamakla bizi burada durdurmazlar, sevkiyat var. Fakat gafletten ve kısmen de ehl-i dalâletten gelen zulümat evhamlarıyla bize firaklı ve karanlıklı görünen berzah memleketi, ahbabların mecmâdır. Başta şefiimiz olan Habibullah Aleyhissalâtü Vesselâm ile bütün dostlarımıza kavuşmak âlemidir.” İslam Peygamberi, hem bu dünyada hem ahirette insanlığın selameti için rahmettir. İslam Peygamberi’nin varlığı, bu dünyada ve öbür dünyada yalnızlığı, umutsuzluğu ve karanlığı ortadan kaldıran en büyük kaynaktır. Bu dünyada ve ahirette rahmet kaynağı olacak İslam Peygamberi’ne yoldaş olmak için onun sünnetini hayata geçirmek lazımdır. İslam Peygamberi’nin sünnet modeli, canlı manevi bakımdır.

Yaşlılık döneminde bedensel olarak zayıf düşmesine rağmen kişi, ebedi yeni bir hayatı arzulama konusunda yanıp tutuşmaktadır. Ebedi hayat arzusu, yaşlılıkta ortaya çıkan en önemli özelliktir. Dünya hayatı sermayesinin sona kadar tüketildiği yaşlılık döneminde kişi, yeni bir sermaye, dayanak ve umut aramaktadır. Geçmişin hataları ve günahlarının muhasebesi yapıldığında insan zarar hanesinin büyüklüğünü farketmekte, umutsuzluğa düşmekte ve varoluşsal bir kaygı yaşamaktadır. İnsanın yaşadığı varoluşsal kaygıyı giderecek tek kaynak Kur’an’dır. İnsanın umutsuzluğunu umuda Kur’an çevirmektedir. Kur’an’ın verdiği umudu, Nursi şöyle açıklamaktadır: “Evet ey benim gibi dünya ile alâkaları kesilmeye başlayan ve dünya ile bağlanan ipleri kopmaya yüz tutan muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Bu dünyayı en mükemmel ve muntazam bir şehir, bir saray hükmünde halkeden bir Sâni-i Zülcelâl, mümkün müdür ki; o şehirde, o sarayda en ehemmiyetli misafirleriyle ve dostlarıyla konuşsın, görüşsin. Madem bilerek bu sarayı yapmış ve irade ve ihtiyar ile tanzim ve tezyin etmiş; elbette nasilki "yapan bilir" öyle de "bilen konuşur". Madem bu sarayı, bu şehri bize güzel bir misafirhane ve ticaretgâh yapmış; elbette bize karşı münasebatını ve bizden arzularını gösterecek bir defteri, bir kitabı bulunacaktır. İşte o kudsî defterin en mükemmeli; kırk vecihle mu’cize ve her dakikada hiç olmazsa yüz milyonun dillerinde gezen, nur serpen ve herbir harfinde asgari olarak on sevab ve on hasene ve bazen onbin ve bazen Leyle-i Kadir sırrıyla bir harfine otuzbin hasene ve meyve-i Cennet ve nur-u berzah veren Kur’an-ı Mu’cizü’l-Beyan’dır. Bu makamda ona rekabet edecek kâinatta hiçbir kitab yoktur ve hiçbir kimse gösteremez. Madem bu elimizdeki Kur’an, Semavat ve Arz’ın Hâlık-ı Zülcelâlinin Rubûbiyet-i mutlakası noktasından ve azamet-i uluhiyeti cihetinden ve ihata-i Rahmeti canibinden gelen kelâmıdır, fermanıdır; bir maden-i Rahmetidir. Ona yapış. Her derde bir deva, her zulmete bir ziya, her ye’s’e bir rica, içinde vardır.” Allah, insanı yalnız bırakmayacak ve insanla hep konuşacaktır. İnsanın Allah’ın yarattığı en şerefli ve özel varlık olduğu bilincinin, manevi açıdan iyileştirici ve toparlayıcı bir etkisi vardır. Allahın yarattığı şerefli varlık olarak insanın, imana sarılması lazımdır. En iyi manevi bakım, imandır, Kur’an’ı anlamaktır, okumaktır, tefekkür etmektir ve Allaha kulluk etmektir. Manevi bakım, Allah’a kulluktur.

İhtiyarlık, insanın kendisiyle beraber olma ihtiyacını duyduğu, kendisini aradığı bir dönemdir. Nursi, bir yaşlı olarak kendini aramayı doğanın içinde, Yuşa tepesinde, bir dağda, ağaç altında kısacası doğanın içinde aramaktadır. Yaşlılık, insanın ömrünü sağlıklı olarak değerlendirmesi için büyük bir fırsattır. Yaşlılık, geçmişte yaşananlar, verilen kayıplar, kaybedilen yakınlardan dolayı yıkımın olduğu bir dönem değildir. Yaşlılık, huzur dolu yeni bir başlangıç yapma dönemidir. Ahirete iman, yaşlı insana huzur vermekte ve umutla doldurmaktadır. Nursi, ahirete imanın, huzur ve umut kaynağı oluşunu şöyle ifade etmektedir: “Evet ey benim gibi ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Madem âhiret var ve madem bâkidir ve madem dünyadan daha güzeldir ve madem bizi yaratan zat hem Hakîm, hem Rahîm'dir. İhtiyarlardan şekva ve teessüf etmemeliyiz. Bilakis ihtiyarlık, îman ile ibadet içinde sinn-i kemale gelip, vazife-i hayattan terhis ve âlem-i Rahmete istirahat için gitmeye bir alâmet olduğu cihetle ondan memnun olmalıyız.” Ahiret hayatı, bir kurgu değil, bir gerçekliktir. Kurgu ve yanılsama olan bu dünyadır. Yaşlılık, yanılsamalarla dolu dünyadan sahici gerçeklikler âlemi olan ahirete yaşlılık yoluyla geçmektedir. Allah, sürekli olarak evreni yenilediği gibi, ölümden sonra yeniden dirilişide gerçekleştirecektir. Ahiret, insanın saadet ve bakiliği bulacağı ebedi evidir. Ahirete iman, insanın hem kendisini hem ahireti gerçeklik olarak kavramasını gerektirmektedir. Ahirete iman, insana yaşlılığı sevdirmekte, insanı umut ve güçle donatmaktadır. Ahirete imanın yaşlılığı rehabilite eden etkisi, gözardı edilmemelidir. Yaşlılık ve ahiret arasındaki bu bağ, kişiye ahireti sevmesini ve iman etmesini gerekli kılmaktadır.

Yaşlılık, insanın kendisini ve doğayı tefekkür etmesi için büyük bir fırsattır. Nursi'nin hayatı, kâinat kitabını ve insanı tefekkür etmekten oluşmaktadır. Doğadaki her bitkinin, yaprağın, ağacın ve çiçeğin hareketi, Nursi'de derin duygular ve düşüncelere neden olmaktadır. Barla'daki Çam Dağı, Nursi'nin tefekkür merkezlerinden biridir. Nursi, hayatının gurbetler içinde gurbet olduğunu düşünmekte, asıl gurbetin bu dünya olduğunun farkındadır. Dünya gurbetinin yarattığı acıyı, ancak ebedi hayat ve cennet hayatının nimetleri giderebilir. Bütün dünya nimetlerini cennet nimetlerinin bir yansıması olarak gören Nursi'ye göre, dünya hayatının tamamı, cennet ve ahiretin gerçekliğinin göstergesidir. Nursi bu bağlamda şöyle demektedir: ”Evet ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem Rahîm bir Hâlıkımız var; bizim için gurbet olamaz. Madem o var, bizim için herşey var. Madem o var, melaikeleri de var. Öyle ise bu dünya boş değil, hâlî dağlar, boş sahralar Cenab-ı Hakk'ın ibadıyla doludur. Zîşuur ibadından başka, onun nuruyla, onun hesabıyla taşı da ağacı da birer munis arkadaş hükmüne geçer; lisan-ı hal ile bizim ile konuşabilirler ve eğlendirirler. Evet bu kâinatın mevcudatı adedince ve bu büyük kitab-ı âlemin harfleri sayısınca vücuduna şehadet eden ve zîruhların medâr-ı şefkat ve Rahmet ve inayet olabilen cihazatı ve mat'umatı ve nimetleri adedince Rahmetini gösteren deliller, şahidler, bize Rahîm, Kerim, Enîs, Vedud olan Hâlıkımızın, Sâniimizin, Hâmimizin dergâhını gösteriyorlar. O dergâhta en makbul bir şefaatçi, acz ve zaaftır. Ve acz ve zaafın tam zamanı da, ihtiyarlıktır. Böyle bir dergâha makbul bir şefaatçi olan ihtiyarlardan küsmek değil, sevmek lâzımdır.”Allah'ın hakikati, bütün varlıkta kendisini ortaya koymaktadır. Allah, insanla her an olduğundan dolayı, Nursi, gurbet ve yalnızlık duygusunu radikal bir şekilde reddetmektedir. İnsanı yalnız bırakmayan Allah'ın katında yaşlılık, Allah'ın şefkat, rahmetine neden olan bir şefaat vesilesi olarak değerlendirilmektedir.

Yaşlılık, tarihtir, Tarih, insanlığın yaşlılığının bilimidir ve bilgisidir. Nursi, Ankara Kalesi'nde kendi kişisel yaşlılığını ve dünyanın yaşlı tarihini görmektedir. Hayatının tek meyvesinin cenazesi olduğunu fark eden Nursi, sürekli olarak tabut, cenaze merasimi ve kabirden oluşan bir dramayı ruhunda canlandırmaktadır.Ölüm draması, büyük bir acı ve ızdırap kaynağıdır.Yok oluş ve hiçlik duygusu, yaşlı insanın yaşadığı en derin duygulardır.Yok oluş ve hiçlik hali, insanın çaresizliğini, aczini ve yoksulluğunu fark ettiren

bir durumdur. Hiçlik ve yok oluş haline karşı, insanı imandan başka var eden, anlamlandıran ve güçlendiren başka bir şey yoktur. İman, yok oluş ve hiçlik duygusunun yarattığı esareti aydınlatmakta ve insanı özgürleştirmektedir. Nursi, imanın asli özgürlük yolu olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “İman, o vahşetli geçmiş zamanın mezar-ı ekber suretini yırtıp, ünsiyetli bir meclis-i münevver ve bir mecma-i ahbab olduğunu biaynelyakîn, bihakkalyakîn gösterdi. Hem îman, bir kabir-i ekber suretinde nazar-ı gaflete görünen gelecek zamanı, sevimli saadet saraylarında bir ziyafet-i Rahmâniye meclisi suretinde biilmelyakîn gösterdi. Hem îman, nazar-ı gaflete bir tabut vaziyetinde görünen hazır zamanı ve o hazır günün tabutiyet şeklini kırıp, o hazır gün uhrevî bir ticaretgâh dükkânı ve şaşaalı bir misafirhane-i Rahmânî suretinde bilmüşahede gösterdi. Hem îman, nazar-ı gafletle ömür ağacının başında cenaze şeklinde görünen tek meyvesi cenaze olmadığını, belki ebedî bir hayata mazhar ve ebedî bir saadete namzed olan ruhumun, eskimiş yuvasından, yıldızlarda gezmek için çıktığını biilmelyakîn gösterdi. Hem îman; kemiklerimle, mebde-i hilkatimin toprağı, ayakaltında ehemmiyetsiz mahvolmuş kemikler olmadığını; belki o toprak, Rahmet kapısı ve Cennet salonunun bir perdesi olduğunu sırr-ı îman ile gösterdi. Hem îman; nazar-ı gafletle, arkamda, hiçlikte, yokluk karanlığında yuvarlanan dünyanın vaziyetini sırr-ı Kur'an ile gösterdi ki; o zâhirî zulümatta yuvarlanan dünya ise; vazifesi bitmiş, mânâsını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel vücudda bırakmış bir kısım mektubat-ı Samedaniye ve sahaif-i nukuş-u Sübhaniye olduğunu gösterdi. Dünyanın mahiyeti ne olduğunu biilmelyakîn bildirdi. Hem îman, ileride gözünü açıp bana bakan kabri ve kabrin arkasında ebede giden caddeyi, nur-u Kur'an ile gösterdi ki; o kabir, kuyu kapısı değil, belki âlem-i nurun kapısıdır. Ve o yol ise; hiçliğe ve ademistana değil, belki vücuda, nuristana ve saadet-i ebediyeye giden yol olduğunu tam kanaat verecek bir derecede gösterdiğinden, dertlerime hem derman, hem merhem oldu. Hem îman, o elinde pek cüz'î bir kesb bulunan cüz'î bir cüz-i ihtiyarî yerine, o hadsiz düşman ve zulmetlere karşı, gayr-ı mütenahî bir kudrete istinad etmek ve hadsiz bir Rahmete intisab etmek için o cüz-i ihtiyarînin eline bir vesika veriyor. Belki de îman, o cüz-i ihtiyarînin elinde bir vesika oluyor. Hem o cüz-i ihtiyarî olan silâh-ı insanî, gerçi zatında hem kısa, hem âciz, hem noksandır. Fakat nasıl ki bir asker, cüz'î kuvvetini devlet hesabına istimal ettiği vakit, binler derece kuvvetinden fazla işler görür; öyle de sırr-ı îmanla o cüz'î cüz-i ihtiyarî, Cenab-ı Hak namına onun yolunda istimal edilse, beş yüz sene genişliğinde bir Cennet'i dahi kazanabilir. Hem îman, geçmiş ve gelecek zamânâ nüfuz edemeyen o cüz-i ihtiyarînin dizginini cismin elinden alıp, kalbe ve ruha teslim eder. Ruh ve kalbin daire-i hayatı ise, cisim gibi hazır zamânâ münhasır olmadığından, pek çok seneler maziden, pek çok seneler istikbalde daire-i hayatına dâhil olduğundan; o cüz-i ihtiyarî, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbeder. Zaman-ı mazinin en derin derelerine kuvvet-i îman ile girebildiği ve hüznün zulmetlerini defedebildiği gibi; nur-u îman ile istikbalin en uzak dağlarına kadar çıkar, korkuları izale eder.” İman, insanı tarihin, nefsin, ölümün zindanından kurtarmaktadır. İman, tarihin ve ölümün fethedicisidir. İman, tarihe ve ölüme karşı hayatın ve özgürlüğün kendisi olarak zafer kazanmaktadır. İman sayesinde insanın ölüme ve tarihe karşı muzaffer olması mümkün olduğuna göre, yaşlının yaşlılıktan şikayet etmemesi ve ölümden korkmaması gerekmektedir. Nursi, yaşlılığın şikâyetle tüketilmemesini imanla canlı olarak yaşanmasını, yaşlılığın iman ve özgürlük mevsimi olması gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir: ”İşte ey benim gibi ihtiyarlık zahmetini çeken ihtiyar ve hemşire ihtiyareler! Madem elhamdülillah biz ehl-i îmanız ve madem îmanda bu kadar nurlu, lezzetli, sevimli, şirin defineler var ve madem ihtiyarlığımız bizi bu definenin içine daha ziyade sevk ediyor. Elbette îmanlı ihtiyarlıktan şekva değil, belki binler teşekkür etmeliyiz.” Şikayet, insanı mutsuz eden, depresyona sokan negatif bir durumdur. Şikayete karşı insanın şükretme yeteneğini geliştirmesi ve güçlendirmesi, yaşlılık dönemi dâhil, hayatın bütün aşamalarını güçlendirmektedir.

İhtiyarlığın alameti olarak ak saç gösterilmektedir. Saçlara akların düşmesi, bir misafirhane olan dünyada kalma süremizin giderek azaldığının işaretidir. Ak saçlar, gençlikperestliğe,

dünyaperestliğe ve nefisperestliğe elveda demenin uyarısıdır. Herşey değiştiği ve öldüğü gibi dünyanın kendisinde değişmekte ve yeni bir muhteva kazanmaktadır. Gençlik, zevkler dönemi, yaşlılık da hüznler dönemi olarak düşünüldüğü için gençlik yüceltilmekte, yaşlılık olumlu ve pozitif bir dönem olarak düşünülmemektedir. Gençlik, eğer insanın ebedi hayatını kurtaracak şekilde olgunluk ve erdem içinde geçirildiyse verimli ve üretken bir dönemdir. İnsanın gençlik dönemini günah, kötülük ve safahat ve yozlaşmışlık içinde geçirmesi, bu dönemi kayıp dönem haline getirdiği gibi insanın ebedi hayatının mahvına da neden olmaktadır. İnsan, gençlik gitti diye kendisini tüketmemesi gerekmektedir.

İnsan üzerinde ölümün yıkıcı bir etkisi bulunmaktadır. İnsanın ölüm algısını ve kavrayışını olumluya çevirmesi gerekmektedir. Nursi, ölüm karşısında insanın öğrenilmiş çaresizlik yerine öğrenilmiş umut ve mutluluğu esas alması gerektiğini düşünmektedir. Nursi şöyle demektedir: “Ölümün peçesi gerçi karanlık, siyah, çirkin ise de; fakat mü'min için asıl sîması nuranîdir, güzeldir gördüm. Ve çok Risalelerde bu hakikatı kat'î bir surette isbat etmişiz... ölüm idam değil, firak değil, belki hayat-ı ebediyenin mukaddemesidir, mebdeidir ve vazife-i hayat külfetinden bir paydostur, bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Berzah âlemine göçmüş kabile-i ahbaba kavuşmaktır.” Ölüme bakış açısının değişmesi çok önemlidir. Ölümü bu dünya hayatının bir ileri ezeli aşamasının başlangıcı olarak düşünmek, insan zihninde büyük bir değişim ve dönüşüm anlamına gelmektedir. Bu bakış açısı, ölümü yıkıcı bir güç değil, yaratıcı ve zevkli bir tecrübeye dönüştürmektedir. İnsanın gençlik kadar ihtiyarlığı sevmesi ve ihtiyarlığını nitelikli ve erdemli bir şekilde yaşaması gerekmektedir. İhtiyarlığın bizzat kendisi olumsuz veya gençliğin bizzaat kendisi olumlu değildir. Önemli olan gençliğin ve ihtiyarlığın nasıl yaşandığıdır, yani niteliğidir. Nursi, imani bir bakış açısıyla ihtiyarlığın verimli bir şekilde yaşanmasını ve gençliğe verimsiz bir nostalji duyulmamasını öğretmektedir:”İşte ey ihtiyar ve ihtiyareler! Ben Kur'an-ı Hakîm'in nuruyla ve ihtiyarlığımın ihtarıyla ve îman dahi gözümü açmasıyla bu hakikatı gördüm ve çok Risalelerde kat'î bürhanlarla isbat ettim. Kendime hakikî bir teselli ve kuvvetli bir rica ve parlak bir ziya gördüm. Ve ihtiyarlığıma memnun oldum ve gençliğin gitmesinden mesrur oldum. Siz de ağlamayınız ve şükrediniz. Madem îman var ve hakikat böyledir; ehl-i gaflet ağlasın, ehl-i dalâlet ağlasın.” Nursi, insanlara ihtiyarları ve ihtiyarlığı sevmeyi öğretmektedir. Nursi, İhtiyarlar Risalesi'nde ihtiyarlığı yaşama eğitimi vermektedir. İhtiyarlığın insanca yaşanması için İhtiyarlar Risalesi'ndeki ihtiyarlık eğitiminin mutlaka alınması gerekmektedir. Nursi, insana ihtiyarlığı ve hayatı sevdirenken, aynı zamanda sapkınlık ve küfürden nefret etmeyi öğretmektedir.

Büyük felaketler insanı yaşlandırmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nın bütün insanlığı yaşlandırdığını söyleyen Said Nursi, esaret şartlarında dahi, sürekli olarak hayatının muhasebesini yapmaktadır. O, kendisiyle olmayı seven içe yönelimli yani introvert bir tiptir. Nursi, her an kabre hazırlık yapan bir kişiliktir. İnsanı hayata bağlayan en büyük güç Allah'ın rahmetidir. Allah'ın rahmeti, özellikle varlığın saflığını temsil eden çocuklarda görünür. Çocukların aciziyeti ve saflığı, onları en çok Allah'ın rahmetine mazhar kılmaktadır. Yaşlılık, insanda eksiklik ve aciziyet meydana getirdiği gibi aynı zamanda fitratın saf haline dönüşü temsil etmektedir. Yaşlılığın saflığı ve tevazusu, yaşlıları, çocuklar gibi Allah'ın rahmetinin en büyük alıcısı haline getirmekte ve yaşlıların sürekli olarak Allah'ın rahmet ve bağışlayıcılığı konusunda ümitvar olmalarını gerektirmektedir. Allah, çocuk ve yaşlılara özen göstermeyi kendi sorumluluğuna aldığı gibi, insanlık içinde bunu görev olarak göstermiştir. Gençliğin yüceltilip yaşlılığın ötekileştirilmesine Nursi, şiddetle karşı çıkmaktadır. İhtiyarlık gerekçe gösterilerek ayrımcılık yapılması ve yaşlı insanın genç kişiye göre kendini düşük görmesinin hiçbir gerekçesi ve temeli bulunmamaktadır. Nursi, yaşlılığı yaşama olgunluğuna herkesi davet etmektedir:”Evet ben kendim sizi temin ediyorum ki: "Eski Said'in on senelik gençliğini bana verseler, ben şimdi Yeni Said'in bir senelik ihtiyarlığını vermeyeceğim." Ben

ihhtiyarlığımdan razıyım, siz de razı olmalısınız.”Yaşlılık dâhil, insanın kendisini olduğu gibi kabul etmesi, kendisini yargılamaması, kendisine şefkat ve merhamet göstermesi gerekmektedir.

Yaşlılık ve ölümün insanı derin bir depresyona sokmasının en önemli nedenlerinden biri, dünyayı algılayış tarzıdır. Dünyada malik olma şeklinde bir konumlanış, kişilerin yaşlılık döneminde mutsuzluğuna ve bunalımına neden olmaktadır. Nursi, insana dünyada malik değil, misafir olduğunu hatırlatmaktadır. Yaşlılık, dünyadaki misafirlik tecrübesinin son safhası ve ahiret yurdunda yaşayan sevgili dostlarla buluşmaya hazırlıktır. Vefatın firak değil, visal olduğunu” kavramak derin bir bilgeliği gerektirmektedir. İman, ölümü, kabri ve yaşlılığı anlamlandıran ve aydınlatan en büyük güç ve nimettir. Nursi şöyle demektedir: “İşte ey benim gibi ihtiyarlık içine giren ve ihtiyarlığın ihtarıyla vefatı çok tahattur eden zatlar! Kur'an'ın verdiği ders-i İman nuruyla, ihtiyarlığı ve vefatı ve hastalığı hoş görmeliyiz, belki bir cihette sevmeliyiz. Madem İman gibi hadsiz derecede kıymetdar bir nimet bizde vardır; ihtiyarlık da hoştur, hastalık da hoştur, vefat da hoştur. Nâhoş birşey varsa; o da günahdır, sefahettir, bid'atlarıdır, dalâlettir.”Nursi, yaşlılık ve veya gençlik, hayat veya ölüm arasında bir üstünlük ilişkisi kurarak birini diğerine tercih etmemektedir. Nursi, imanın küfre, faziletin safahate, hakikatin dalalete üstünlüğünü anlatmaya çalışmaktadır.

İnsan, ilmi her şeyi ihata eden mutlak ilim ve kudret sahibi Allah'a iman etmelidir. Sadece hakikatin Allah olduğuna dayanan Tevhid, gerçek kurtuluşun anahtarıdır. Dünyevi makam, bilgi ve şöhret, insanı Tevhid'e uzaklaştırmamalı ve yabancılaştırmamalıdır. İnsan, bütün hayatını Tevhid merkezli olarak dizayn etmelidir. İnsanın Tevhid'den uzaklaşması, insanın hayatını yanlışlıklar, yanılsamalar ve günahlarla doldurmasına neden olmaktadır. Tevhid, bütün hayatı aydınlatan tek nurlu hakikattir. Ebedi saadetin ve hayatın temeli Tevhid'dir. Nursi, bütün yaşlıları ve insanları Tevhid'in nuruyla nurlanmaya çağırılmaktadır: ”Ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem sizlerde İman var ve madem İmanı ışıkladıran ve inkişaf ettiren namaz ve niyaz var; ihtiyarlığınıza ebedî bir gençlik nazarıyla bakabilirsiniz. Çünkü onunla ebedî bir gençlik kazanabilirsiniz. Hakikî soğuk ve sakil ve çirkin ve zulmetli ve elemli olan ihtiyarlık ise; ehl-i dalâletin ihtiyarlıklarıdır, belki de onların gençlikleridir. Onlar ağlamalı, onlar "vâ-esefâ vâ-hasretâ" demeli. Sizler, ey muhterem İmanlı ihtiyarlar! "Elhamdülillahi alâküllihal" deyip mesrurane şükretmelisiniz.”Nursi, yaşlılık döneminin cahiliye karanlığı içinde değil, imanın aydınlığı içinde idrak edilmesinin olgunluk ve erdem olduğunu göstermektedir. Nursi'nin amacı, yaşlılara kuru teselliler vermek değil, bu hayat ve ahiret hakkında derin bir idrak seviyesine ulaşmalarını sağlamaktır.

Kâinata baki olan sadece Allah'tır. Onun dışında herşeyin ve herkesin varlığı gelip geçicidir. Baki olan Allah, insan için kâfidir. Allah'ı kendisi için tek yeter hakikat gören bir idrak düzeyinin, dünyaya ve insane olan bakışaçısı köklü bir şekilde değişmektedir:”Madem sen varsın, senin varlığına İman ile intisabını bilen ve sırr-ı İslâmiyetle o intisaba göre hareket eden insana herşey var. Fena ve zeval, mevt ve adem bir perdedir, bir tazelenmektir; ayrı ayrı menzillerde gezmek hükmündedir.” Allah'ı kendisi için yeterli gören kişi, hayatta yaşadığı herşey karşısında şükür ve hamdeder. İnsanın en büyük bakıcısı ve koruyucusu Allah'tır. İnsanın maddi, manevi, ruhi bedeni, dünyevi ve uhrevi bakımını yapan tek güç Allah'tır. İnsanın görevi, bütün dertlerinin ilacı olarak Allah'a başvurmaktır: “İşte ey benim gibi ihtiyarlık zamanında gâyet sevdiği evlâdını veya akrabasını kaybeden ve beline yüklenmiş ihtiyarlığın ağır yüküyle beraber firaktan gelen ağır gamları da başına yüklenen ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Benim vaziyetimi anladınız ki sizinkinden çok şiddetli iken, madem böyle bir âyet-i kerime tedavi etti, şifa verdi; elbette Kur'an-ı Hakîm'in eczahane-i kudsiyesinde, umum dertlerinize şifa verecek ilâçları vardır. Eğer İman ile ona müracaat edip ve ibadetle o ilâçları istimal etseniz, belinizde ve başımızdaki o ihtiyarlığın ve gamların ağır

yükleri gâyet hafifleşecektir.”Kur’an, Allah’ın insanlığa yolladığı, kalpteki hastalıkları ve huzursuzlukları iyileştiren hidayet ve şifa kaynağıdır.

Ölümün en acı tarafı, insanı sevdiklerinden ve dostlarından ayırmasıdır. İnsan ruhunda ölümün ağır bir acı oluşturmasının nedeni ayrılık duygusudur. Ölüm olgusu, dünyanın değersiz ve gelip geçiciliğini ortaya koymaktadır. Dünya sorunları, aslında insan için kaldırılması ağır bir yükür. Ölüm aslında, dünya sorunlarının ağırlığı altında ezilen beden ve ruhlarımıza bir kurtuluş seçeneği niteliğindedir. Allah’a iman eden, onun rahmet ve şefkatine sığınan kişi için, ölüm dâhil herşey kişinin dostu olur. Ölüm, insanı dostsuz bırakmak değil, dosta ve sevgililere ulaştıran bir tecrübedir. İman, dünya ve ahirette en verimli sonuçlara ve etkilere neden olan bir hakikate bağlanmadır. İnsanlığın bütün çocuklarını evlat, insanlık âlemini ev ve aile edinen bir bakış açısı, insanı ölümün korkunçluğundan ve yıkıcılığından kurtararak onun hakikate yönelimini sağlar.

İnsan, hayattan ancak Allah’a kul olduğunda zevk alır. Nursi, imanın dolu dolu yaşamının kaynağı olduğu gerçeğini bizzat yaşadığını şöyle ifade ediyor: “Gördüm ve hissettim ve hakkalyakîn zevkettim ki; bekamin lezzeti ve saadeti, aynen ve daha mükemmel bir tarzda Bâki-i ZülkemaI’in bekasına ve benim Rabbim ve İlahım olduğuna, tasdik ve îmanımda ve iz’anımda vardır.” İman, iktidardır. İman, güçtür. İman, yıkım değil inşadır. İman, acı değil, zevktir. İman, dalalet değil, hakikattir. Allah’ın insana verdiği ehemmiyet, imanı geliştirmekte ve kalbe huzur vermektedir. Allah, ölüm terörüyle insan hayatının cehenneme çevrilmesine engel olmaktır. İman, ölüm karşısında bile insana huzur vermektedir: “Ölüm firak değil, visâldir, tebdil-i mekândır, bâki bir meyveyi sünbül vermektir.” Hayat, bekasını iman ile kazanır ve verimli olur: “Hayat, Zat-ı Hayy-ı Kayyum’a baktıkça ve îman dahi hayata hayat ve ruh oldukça, beka bulur hem bâki meyveler verir, hem öyle yükseklenir ki, sermediyet cilvesini alır, daha ömrün kısalığına ve uzunluğuna bakılmaz.” Allah, hayatın sahibi ve kendisi olan tek hakikattir. Hayatın Hay ve Kayyum olan Allah’a iman olarak tecrübe edilmesi, insana ezeli bir gençliği ve hayatı armağan etmektedir. Akıl ve kalbin, sağlıklı bir şekilde imanı yaşaması lazımdır.

İnsanın yaşadığı zorluklar, birer nimettir. Onlara katlanılmaz felaketler olarak değil, insana ebedi hayatı kazandıran nimetler olarak bakmayı öğrenmek lazımdır. Zorluklar karşısında insan yanlış yollara sapmamalıdır. Hapis, baskı, iftira ve kumpaslar, insana ebedi hayatı kazandıran tecrübeler olarak görülmelidir.

Nursi, yaşlılık dönemini hayat, hakikat, ahiret, ezeliyet ve imanla özdeşleştirmektedir. Nursi, yaşlılık döneminin bir tükenmişlik ve çöküş dönemi değil, üretkenlik ve diriliş tecrübesi olduğunu kendi hayatından hareketle ortaya koymaktadır. Nursi, yaşlıları öğrenilmiş çaresizlik kalıplarını kırmaya çağırılmaktadır. Genç, hayatı yaşlı gibi değil, genç olarak yaşamalıdır. İhtiyar, gençliği taklit eden bir zavallı olmamalıdır. Nursi, yaşlılara umudu, imanı ve hayatı fitrata uygun bir şekilde idrak etmenin hikmetlerini insanlığa öğretmektedir. İhtiyarlar Risalesi, insanlığı imanla dolu bir hayatla fitratın aydınlanmasına ve ezeli gençliğe davet etmektedir. İhtiyarlar Risalesi’nin çağrısı, salt yaşlılara değil, bütün insanlardır. Bu çağrı, insanın ilahi ve insani olanı birlikte idrak ederek hayatını hakikat, umut ve imanla bütünleştirmesinin yolunu göstermektedir.

Kaynak: <http://www.risaleakademi.org/?page=5&YaziID=679>